

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. K.
przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń [...] S.A. w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 stycznia 2016 r.,
zażalenia powódki na wyrok Sądu Okręgowego w T.
z dnia 2 kwietnia 2015 r., sygn. akt I Ca [...],

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając Sądowi
Okręgowemu w T. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 53 196,12 zł z odsetkami ustawowymi tytułem odszkodowania za szkody w budynku mieszkalnym i budynkach gospodarczych położonych w gospodarstwie rolnym powódki spowodowane powodzią. Sąd ustalił, że strony łączyła umowa obowiązkowego ubezpieczenia budynków

i odpowiedzialności cywilnej w gospodarstwie rolnym za okres od 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2010 r. Wskutek powodzi powódka doznała szkody w ubezpieczonych budynkach, a pozwany ubezpieczyciel wypłacił jej odszkodowanie, którego wysokość nie usatysfakcjonowała poszkodowanej. Przedmiotem sporu był zakres szkody oraz wysokość, a w istocie sposób obliczenia, należnego powódce odszkodowania w świetle umowy łączącej strony oraz art. 68 i 69 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe, dopuścił dowód z opinii biegłego, na podstawie której obliczył wysokość zasądanego świadczenia odszkodowawczego.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanego ubezpieczyciela, Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, argumentując, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy. Wskazał, że przyjęty przez Sąd pierwszej instancji sposób obliczenia wysokości odszkodowania jest wadliwy i wymaga dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego, który sporządzi kosztorys w sposób określony w art. 68 ust. 1 pkt 2 z uwzględnieniem art. 69 wskazanej wyżej ustawy.

W zażaleniu na to orzeczenie, powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, a to art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy oraz naruszenie art. 232 w związku z art. 3 k.p.c. przez wyręczenie przez Sąd Okręgowy pozwanego zachowującego się biernie w ciążących na nim obowiązkach procesowych. Formułując te zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. - zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie także w razie

uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Obowiązujący aktualnie model apelacji pełnej zakłada, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego orzeczenia rozstrzygającego definitywnie spór między stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, stąd też ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia Sądu I instancji zostały określone wąsko, stąd w przypadku wniesienia zażalenia kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy faktycznie Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub też czy faktycznie dla wydania wyroku konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Przenosząc te ogólne rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że w zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy podał, że przyczyną uchylenia jest nie rozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko zgodnie z którym, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania lub merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka

materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, nie publ., z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r. III CK 161/05, nie publ.). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji: rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy; zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania; pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę; rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2012 r., III SZ 3/12, nie publ.).

W niniejszej sprawie Sąd I instancji rozpoznał tak rozumianą istotę sporu między stronami, skoro przeprowadził postępowanie dowodowe, ustalił stan faktyczny, odniósł się więc niewątpliwie do podstawy faktycznej żądania i wchodzących w grę przepisów prawa materialnego. Inną natomiast kwestią jest, czy uczynił to prawidłowo, a więc zgodnie z prawem procesowym i materialnym, czy należycie ustalił stan faktyczny i dokonał jego prawidłowej oceny materialnoprawnej. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego apelacją orzeczenia. Przypomnieć należy, że rozpoznając zarzuty apelacji dotyczące właśnie wskazanych wyżej uchybień sądu pierwszej instancji, sąd drugiej instancji orzeka, zgodnie z art. 382 k.p.c., na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, stąd też istnieje możliwość uzupełnienia postępowania dowodowego, o ile strony złożą stosowne twierdzenia faktyczne i wnioski dowodowe dopuszczalne w świetle art. 381 k.p.c. Sąd drugiej instancji może także na podstawie art. 232 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. dopuścić z urzędu dowód nie wskazany przez stronę. W tym kontekście należy także stwierdzić, że w rozpoznawanej sprawie brak jest podstaw

do przyjęcia, by zachodziła konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, skoro Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe, w oparciu o które orzekł o żądaniach powódki, natomiast Sąd Okręgowy dostrzegł potrzebę uzupełnienia postępowania jedynie o dowód z opinii biegłego.

W tym stanie rzeczy, wobec zasadności zażalenia powódki, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c., pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.